

Leeswijzer bij de Nota Bodembeheer Limburg Noord

1 Inleiding

Aanleiding

Op het moment dat de Omgevingswet (Ow) in werking treedt komen onderdelen uit de Nota Bodembeheer (de Nota) van Limburg Noord te vervallen en zullen in plaats daarvan direct werkende Rijksregels uit de Ow van toepassing zijn.

In dit kader heeft FWGA de Nota Bodembeheer van Limburg Noord 2020-2029 (versie 19.3, november 2019, hierna: de Nota) getoetst aan de bodemregelgeving uit de Ow. Hierbij is nagegaan welke elementen uit de Nota vervallen en welke elementen behouden (kunnen) blijven. De resultaten hiervan vindt u in voorliggende leeswijzer bij de Nota.

Opbouw leeswijzer

- De Nota geeft naast een aantal concrete regels ook een (soms uitgebreide) toelichting op de beleidsmatige achtergronden bij de gehanteerde werkwijze. Deze toelichting vervalt deels, bijvoorbeeld omdat de Ow een aantal nieuwe begrippen en procedures introduceert. Toch is het algemene beeld dat de toelichtende teksten zinvol blijven ook na de inwerkingtreding van de Ow. Daarom blijven deze teksten in algemene zin hun waarde behouden maar wordt in (hoofdstuk 2 van) de leeswijzer wel een aantal kanttekeningen geplaatst waar bij het werken met de Nota rekening mee gehouden moet worden.
- Een aantal elementen uit de Nota valt onder het overgangsrecht en blijft behouden, ook na de inwerkingtreding van de Ow. In hoofdstuk 3 worden deze beschreven.
- Een aantal onderdelen van de Nota vervallen met de Ow. In hoofdstuk 4 worden deze beschreven.
- In de bijlagen bij de leeswijzer wordt een aangepaste grondstromenmatrix en processchema grondverzet (ontgraven én toepassen) gegeven, bruikbaar binnen de Ow. Deze zijn in het verleden veelvuldig gebruikt bij het beoordelen van de hergebruiksmogelijkheden en om de functionaliteit hiervan te behouden geeft deze leeswijzer aangepaste versies van deze hulpmiddelen.

2 Algemene kanttekeningen bij het gebruiken van de Nota

Algemeen

- De Nota bevat toelichtende teksten. Gekozen is om deze te behouden, voor zover deze niet vervallen naar aanleiding van de Ow.
- De bodemterminologie wijzigt deels onder de Ow. Daardoor is de Nota niet meer geheel dekkend. Maar omdat vaak duidelijk is wat er mee bedoeld wordt kunnen deze teksten behouden blijven. Voorbeelden zijn:
 - Verwijzing naar meldpuntbodemkwaliteit op p. 48. Dat vervalt maar het is wel duidelijk wat bedoeld wordt.
 - Datum waarop Ow in werking treedt is op 2021 gesteld. Dat is niet meer correct maar het is duidelijk dat dit geen invloed heeft op (de status van) de Nota.
- Het gebruik van de bodemkwaliteitskaart als bewijsmiddel is een belangrijk onderdeel van de Nota. De Ow behoudt de mogelijkheid om de BKK te gebruiken. Daarom is het zinvol om de teksten m.b.t. de voordelen van het gebruik van de BKK te behouden.

Teksten die vervallen bij inwerkingtreding van de Ow

Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de Ow verliezen diverse teksten uit de Nota hun waarde/status. Het gaat om:

- Alle verwijzingen naar het Limburgs meersporenbeleid kunnen vervallen. Immers, met de inwerkingtreding van de Ow is er geen behoefte meer aan een separaat Limburgs meersporen-bodembeleid.
- Omdat de Wbb vervalt met de inwerkingtreding van de Ow kunnen alle teksten die verwijzen naar de Wbb vervallen. De locaties die nog binnen de Wbb-overgangsregeling blijven vallen zijn allemaal gevallen van ernstige bodemverontreiniging (puntbronlocaties) waar de Nota niet op ziet; de Nota ziet alleen op diffuse verontreinigingen.
- Teksten met betrekking tot (het gebruik van de BKK bij) ruimtelijke procedures vervallen.
- Teksten waar gesteld wordt dat het Bbk het kader is voor het hergebruik vervallen. Het Bbk bevat uitsluitend nog regels inzake Kwalibo (hoofdstuk 2 van het Bbk). Hoofdstuk 3 en 4 van het Bbk waar het toepassen van bouwstoffen en grond/baggerspecie is geregeld vervallen met de inwerkingtreding van de Ow. Het toepassen van bouwstoffen en grond/baggerspecie wordt in de toekomst geregeld middels algemene regels in het BAL.

3 Teksten die deel uitmaken van het overgangsrecht

Een aantal elementen uit de Nota blijven als onderdeel van het overgangsrecht behouden. Het gaat dan om:

- Welke bodemambities er gelden (met name par. 1.3.4). Deze ambities veranderen niet met de inwerkingtreding van de Ow. Tot het moment van opstellen van een gemeentelijke Omgevingsvisie of Omgevingsplan blijven deze ambities bruikbaar als kader om de uitvoering van de regelgeving inzake bodem aan te toetsen. In de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan leggen de gemeenten op enig moment hun visies vast ten aanzien van de bodemkwaliteit. Hierbij kan aangesloten worden bij de huidige ambities maar een gemeente kan er binnen de kaders van de Omgevingswet ook voor kiezen om andere ambities te hanteren als uitgangspunt voor het evenwichtig toedelen van functies.
- De LMW's voor Roerdelta. Deze blijven gelden als gebiedsspecifiek beleid voor het hergebruik van grond. Dat geldt tot het moment dat een Omgevingsplan wordt vastgesteld voor Roerdelta. Indien de gemeente deze LMW's dan nog wil hanteren moeten maatwerkregels gesteld worden in dat Omgevingsplan. Opgemerkt wordt dat met de inwerkingtreding van de Omgevingswet de LMW's als terugsaneerwaarde vervallen.
- Belangrijk onderdeel van de Nota is het gebruik van de bodemkwaliteitskaart als wettelijk bewijsmiddel om de kwaliteit van de bodem in onbelaste gebieden in beeld te brengen. Deze bodemkwaliteitskaart blijft geldig na de inwerkingtreding van de Ow. Wel is de geldigheidstermijn van deze kaart beperkt tot 5 jaar na vaststelling, medio 2025. Om gebruik te kunnen blijven maken van een BKK bij het beoordelen van de bodemkwaliteit dienen de gemeenten voor het verstrijken van de geldigheidstermijn een Bodemkwaliteitskaart te hebben vastgesteld.
- Voor gebieden in Roermond en delen van Weert is vastgelegd dat de BKK pas bruikbaar is als bewijsmiddel indien uit een verkennend bodemonderzoek blijkt dat de feitelijke bodemkwaliteit aansluit bij de bodemkwaliteit die op basis van de kaart verwacht wordt. Deze restrictie van het gebruik van de BKK is onderdeel van de BKK en blijft dus geldig zolang de BKK geldig is.

4 Overzicht van paragrafen die geheel vervallen

Bij de inwerkingtreding van de Ow verliezen een aantal onderdelen van de Nota geheel hun status. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven.

Paragraaf	Titel	Toelichting en verwijzingen voor verdere informatie
1.2.2	Bevoegdheden	De Ow introduceert een nieuw stelsel van bevoegdheden. Op basis van de 'decentraal-tenzij'-gedachte zijn gemeenten primair verantwoordelijk voor de zorg van de fysieke leefomgeving (dus ook bodem). Zie artikel 2.3, lid 1 Ow. Tenzij daar andere regels voor zijn gesteld. Denk aan grote, relatief milieubelastende inrichtingen waarvoor de provincie het bevoegd gezag is en blijft.
2.3.5	Tijdelijke uitname en opslag	De Ow stelt nieuwe eisen t.a.v. tijdelijke opslag. Bijvoorbeeld opslag als onderdeel van het werk en dan geldt 8 weken. Zie § 4.119 van het Bal voor tijdelijke opslag van grond met gehalten onder of gelijk aan de interventiewaarde en § 4.120 voor tijdelijke opslag van grond met gehalten boven de interventiewaarde.
2.3.6	Melden	De Ow kent eigen meldsystematiek. Zie het 'omgevingsloket' op de landelijke voorziening van het digitaal stelsel Ow (DSO-LV) en dan bij 'aanvragen' kiezen voor 'toepassen van grond of baggerspecie op of in de landbodem'. Voor meer informatie: Toepassingsbereik, melding en informatieplicht toepassen grond of baggerspecie (paragraaf. 4.124 Bal) - Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)
2.3.8	Vrijstelling agrariërs	Ow geeft aan wanneer vrijstellingen gelden. Algemeen geldt dat voor het telen van gewassen in de open lucht de eigenaar grond uit landbouwgronden van het bedrijf mag ontgraven en op andere landbouwgronden van het bedrijf mag toepassen.
2.4	Afwijken bestemmingsplan	De bodemtoets bij het toekennen van functies is vervallen.
2.5	Bouwen	De Ow regelt het bouwen van een bodemgevoelig gebouw op een bodemgevoelige locatie. Beleid uit de Nota is niet meer van toepassing. Zie § 5.1.4.5 (bodemkwaliteit) van het Besluit kwaliteit leefomgeving (geconsolideerde versie 22-09-2022).
2.6.1	Hergebruik saneringslocaties	De Wbb is vervallen. In de Ow zijn de nieuwe kaders voor saneren vastgelegd. Eigen beleid is niet meer nodig. Voor (1) het herschikken van grond als onderdeel van een activiteit saneren en (2) het aanleggen van een leeflaag d.m.v. een activiteit grond toepassen op een gesaneerde locatie wordt verwezen naar de memorie van toelichting op artikel 4.1236 Bal, tweede lid (nieuw) n.a.v. wijzigingsbesluit 2021-98.
2.6.2	Onverwachte verontreinigingen	Kan vervallen want behoort bij hoofdstuk Wbb en die vervalt. In verband met ongewone voorvallen wordt verwezen naar de algemene zorgplicht (art. 1.6 en 1.7 Ow) en hoofdstuk 19, artikel 2.11 Bal (specifieke zorgplicht), Artikel 1.7a Ow en 1.3 Omgevingsbesluit (vangnetbepaling) en eventuele aanvullende regels op te nemen in de gemeentelijke Omgevingsplannen. Als het gaat om toevalsvondsten (onaanvaardbare risico's bij al dan historische verontreinigingen) dan wordt verwezen naar artikel 19.2a, 19.9 van de Ow.
2.8.2	Zinkassen	Ow heeft specifiek kader voor zinkassen gerelateerde verontreinigingen: zie § 22.3.7.4 van het aanvullingsbesluit bodem (wordt onderdeel van het Invoeringsbesluit Omgevingswet). Bijlage III van het aanvullingsbesluit bodem geeft de geometrische begrenzing van dat zinkassembied.
2.8.5	Mijnsteengebieden	Ow heeft specifiek kader voor mijnsteen. Zie § 4.125 van het Bal.
2.8.6	Ooijen Wanssum	Dit project is opgeleverd eind 2020. Daarmee is de specifieke aanpak voor dit gebied niet meer van toepassing en vervalt deze paragraaf.
Bijlage 3	Meersporenbeleid	Vervalt.

Bijlage 1: Lijst van afkortingen en begrippen

Afkorting / begrip	toelichting
Bal	Besluit activiteiten leefomgeving
Bbk	Besluit bodemkwaliteit
BKK	Bodemkwaliteitskaart
Bkl	Besluit kwaliteit leefomgeving
Kwalibo	Kwaliteitsborging bij bodemintermediairs (erkenningregeling bodem)
LMW	Lokale maximale waarde
Limburgs meersporenbeleid	De achterliggende gedachte van dat beleid was dat een verschillend wettelijk kader (bouw, ruimtelijke ordening, sanering of toepassing) niet zou mogen leiden tot de situatie dat in het ene geval aan de initiatiefnemer of eigenaar sanerende maatregelen voor de bodem van een tuin zouden worden opgelegd en dat de bodem in de tuin ernaast niet behoefde te worden gesaneerd, alleen vanwege het aan de orde zijn van een ander wettelijk spoor. Terwijl het gehalte aan een bepaalde verontreinigende stof in beide tuinen nagenoeg gelijk zou zijn.
Ow	Omgevingswet
Rbk	Regeling bodemkwaliteit. Let op er is ook een Rbk '2022'. Dit is de regeling die pas van toepassing zal zijn zodra de Ow in werking treedt.
Wbb	Wet bodembescherming: deze wet vervalt bij de inwerkingtreding van de Ow, behalve voor overgangsrechtelijke locaties.
wtkb	Waarde toelaatbare kwaliteit bodem (nieuwe Ow-aanduiding voor waarde die bepaalt of de bodem al dan niet moet worden schoongemaakt).

Bijlage 2: Grondstromenmatrix

De grondstromenmatrix toont de hergebruiksmogelijkheden binnen de Regio in de verschillende deelgebieden/zones.

De grondstromenmatrix houdt rekening met de dubbele toetsing die binnen het generieke kader van de BKK geldt voor het toepassen van grond: de kwaliteit van de toe te passen grond moet gelijk zijn aan of beter zijn dan de kwaliteit van de ontvangende bodem én de kwaliteit van de toe te passen grond mag geen belemmering vormen voor het gewenste gebruik van de locatie.

De generieke grondstromenmatrix is opgenomen in Tabel 6. De toepassingskaarten boven- en ondergrond zijn opgenomen in respectievelijk bijlage 4.

Naar:												
Van:		Bovengrond (toepassingskaart)	Landbouw/Natuur	Wonen	Industrie	Wegbermen Nederweert	Roerdelta	Ondergrond (toepassingskaart)	Landbouw/Natuur	Wonen Roermond Binnenstad	Industrie Roermond	Havengebied Roerdelta
Bovengrond (ontgravingskaart)												
	<i>Landbouw/Natuur</i>											
	<i>Wonen</i>											
	<i>Industrie</i>											
	<i>Wegbermen Nederweert</i>											
	<i>Roerdelta</i>											
Ondergrond (ontgravingskaart)												
	<i>Landbouw/Natuur</i>											
	<i>Wonen Roermond Binnenstad *)</i>											
	<i>Industrie Roermond Havengebied *)</i>											
	<i>Roerdelta</i>											

BKK kan dienen als milieuhygiënische verklaring indien door middel van een NEN 5725 onderzoek is aangetoond dat de ontgravingslocatie onverdacht is. Indien de ontgravingslocatie is gelegen in een gebied met kwaliteit wonen of industrie dan moet bij het toepassen van de grond nagegaan worden of de kwaliteit van de toe te passen grond gelijk of beter is dan de kwaliteit van de ontvangende bodem. De BKK kan ook gebruikt worden om de kwaliteit van de ontvangende bodem in beeld te brengen (indien door middel van een NEN 5725 onderzoek is aangetoond dat de toepassingslocatie onverdacht is). **Voor de op de ontgravingskaart gearceerde gebieden in Weert en Roermond gelden specifieke eisen (zie nota bodembeheer).**

Hergebruik binnen Roerdelta is alleen mogelijk op basis van de voorwaarden die staan beschreven in de Nota bodembeheer van de regio Limburg Noord

BKK kan **niet** worden gebruikt als milieuhygiënische verklaring. Er dient onderzoek plaats te vinden conform de geldende wetten en normen.

*) Alleen in Roermond zijn in de ondergrond enkele gebieden waar de bodemkwaliteit niet voldoet aan de norm voor Landbouw/Natuur.

Bijlage 3: Schema grondverzet

In Afbeelding 1 is weergegeven op welke wijze de BKK gebruikt kan worden als milieuhygiënische verklaring bij grondverzet (ontgraven én toepassen) in de regio. Het stroomschema is een hulpmiddel dat mogelijk niet voor alle situaties voldoende duidelijkheid biedt. In die gevallen ligt de uiteindelijke beslissing bij de betreffende gemeente.

PROCEDURE GRONDVERZET

De bodemkwaliteitskaart (BKK) geeft een indicatie van de gemiddelde bodemkwaliteit op onverdachte locaties binnen een gezondeer gedeelte van de BKK. Verdachte locaties, puntbronnen en bekende verontreinigingen maken geen deel uit van de diffuse bodemkwaliteit en zijn uitgesloten van de bodemkwaliteitskaart. De BKK in combinatie met een vooronderzoek conform NEN 5725 kan in overdachte situaties gebruikt worden om bij grondverzet de bodemkwaliteit te bepalen. De omgevingswet maakt bij grondverzet duidelijk onderscheid in twee stappen: het graven in de bodem enerzijds en het toepassen van grond anderzijds. Bij beide kan de BKK gebruikt worden.

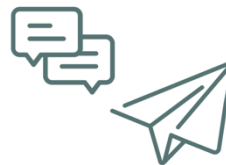
De keuze is aan de initiatiefnemer om wel of geen gebruik te maken van de bodemkwaliteitskaart (zie disclaimer *Nota bodembeheer Limburg Noord*).

IS TOEPASSING VOLGENS DE GRONDSTROMENMATRIX TOEGESTAAN?

De grondstromenmatrix uit de BKK geeft de hergebruiksmogelijkheden weer binnen de regio. Deze matrix volgt uit de ontgravings- en toepassingskaart. Alleen als toepassing is toegestaan kan de BKK als bewijsmiddel dienen (stap 2). In alle andere gevallen is een partijkeuring noodzakelijk.

STAP 01

CHECK OP VERONTREINIGING

Bij grondverzet (ontgraven én toepassen) dient een vooronderzoek conform NEN 5725 te worden uitgevoerd om puntbronnen of andere verontreinigingen uit te sluiten. Deze check is altijd nodig indien meer dan 25m² wordt ontgraven. Voor het toepassen geldt in uitzonderingsgevallen een vrijstelling voor particulieren en agrariërs. Natuurlijk blijven de regels van het Besluit Activiteiten leefomgeving van kracht.

STAP 02

STAP 03

NIET VERDACHT?

De BKK kan in combinatie met het vooronderzoek conform NEN 5725 gebruikt worden voor de milieuverklaring bodemkwaliteit en de melding die vereist zijn bij het toepassen van de grond.

CONCLUSIE

Uit het vooronderzoek volgt of de locatie verdacht is op bodemverontreiniging.

STAP 04

WEL VERDACHT?

Aanvullend onderzoek is noodzakelijk. Mocht uit dit aanvullend onderzoek blijken dat de kwaliteit overeenkomt met de verwachte kwaliteit van de BKK, is de BKK in combinatie met de vervolgonderzoeken bruikbaar als milieuhygiënisch bewijsmiddel. Indien een partijkeuring is uitgevoerd, geldt deze als milieuhygiënische verklaring.

Melden van het grondverzet en informatieplicht/meldingsplicht bij het graven is vaak verplicht. Bij het aantreffen van een afwijkende bodemkwaliteit tijdens het graven of toepassen dient men contact op te nemen met de gemeente.